

Verkkoliite

Taulukko L.1. Erilaisia kansainvälisiä hyvinvointi-indikaattoreita ja Suomen sijoitus niiden vertailuissa.

Indikaattori	Vuosi	Sijoitus / maiden lkm
Social Progress Index www.socialprogressindex.com	2017	2/128
Legatum Prosperity Index www.prosperity.com/rankings	2016	3/149
Sustainable Society Index, Human Wellbeing www.ssfindex.com/	2016	1/154
World Happiness Report http://worldhappiness.report/	2017	6/156
Human Development Index http://hdr.undp.org/en/data	2015	23/188
Human Capital Index http://www3.weforum.org/docs/HCR2016_Main_Report.pdf	2016	1/130
OECD Better Life Index: Life Satisfaction http://www.oecdbetterlifeindex.org/#/11111111111	2017	5/38
Eurobarometer http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/General/index	2017	7/36
Eurostat Quality of Life http://ec.europa.eu/eurostat/cache/infographs/qol/index_en.html	2013	1/31
Gallup Well-Being Index www.well-beingindex.com/2014-global-report	2014	37/145
Tuloerot (Gini) http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=IDD	2014	4/31
Köyhyyssaste (50 %) http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=IDD	2014	5/36
Fragile States Index http://fundforpeace.org/fsi/data/	2017	1/178
Sukupuolten tasa-arvo http://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2016/the-global-gender-gap-report-2016	2016	2/144
Äitien hyvinvointi www.savethechildren.org	2015	2/179
Vastasyntyneen eliniän odote OECD Factbook 2014	2011	20/41
Luottamus toisiin ihmisiin Eurostat	2013	2/33
Sosiaalinen oikeudenmukaisuus https://www.bertelsmann-stiftung.de/en/publications/publication/did/social-justice-in-the-eu-index-report-2016	2016	2/28

Taulukko L.2. Sosiaalietuuksien muutoksia 1990-luvun lamassa ja vähän sen jälkeen.

Yhteenveto	Työttömyysturva	Sairausvakuutus	Eläketurva
1992	<ul style="list-style-type: none"> • Ansiopäivärahan kompensatiotason heikentäminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Vakuutusten kompensatiotason heikentäminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Indeksitarkastus eli taso säilyi/parani
1993	<ul style="list-style-type: none"> • Peruspäivärahan ehtoja tiukennettiin, karenssiaikoja pidennettiin sekä lisättiin työssäoloehto 	<ul style="list-style-type: none"> • Vakuutusten kompensatiotason heikentäminen • Lääkkeiden omavastuuosuudet kasvoivat 	<ul style="list-style-type: none"> • Indeksitarkastus eli taso parani • Valtion ja kuntien eläkkeiden tavoitetason lasku eli kompensaation heikkeneminen
1994	<ul style="list-style-type: none"> • Työmarkkinatuki eli osa väestöstä siirrettiin heikkomman edun piiriin • Lomautuspäiväraha käyttöön 	<ul style="list-style-type: none"> • Vakuutusten ja lääkekorvausten kompensatiotason heikentäminen • Sairauspäivärahan omavastuuajan piteneminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Indeksitarkastus eli taso säilyi/parani • Yksilöllisen varhaiseläkeiän alarajan nosto
1995	<ul style="list-style-type: none"> • Peruspäivärahan ja työmarkkinatuen etuustasoa korotettiin • Päätoimiselle yrittäjälle oikeus päivärahaan 		
1996	<ul style="list-style-type: none"> • Työmarkkinatuen saannin ehtoja kiristettiin 	<ul style="list-style-type: none"> • Sairauspäivärahan ehtoja kiristettiin ja kompensatiotasoa madallettiin 	<ul style="list-style-type: none"> • Indeksijärjestelmän heikennys: ns. taitettu indeksi käyttöön • Kansaneläkkeiden perusosa eläketulovähenteiseksi • Etuuksien heikentäminen ja muuttaminen heikomaksi tukimuodoksi
1997	<ul style="list-style-type: none"> • Työssäolo- ja vakuutusehtoja pidennettiin • Kompensatiotasoa laskettiin • Omavastuuaikaa pidennettiin • Työmarkkinatukioikeutta rajoitettiin 	<ul style="list-style-type: none"> • Indeksikorotusten jäädyttäminen • Otto- ja keskoslasten vanhempien vanhempainrahakauden pidentämien 	<ul style="list-style-type: none"> • Eläkepalkan laskusääntöjen voimaantulon nopeuttaminen • Työttömyyseläkeputken alarajan nosto • Asumistuen, hoitotuen ja rintamalisän saaminen tuli riippumattomaksi muun kansaneläkkeen saamisesta
1998			<ul style="list-style-type: none"> • Osa-aikaläkkeen alaikäraja alennettiin 56 vuoteen

Yhteenveto	Yleinen asumistuki	Opintotuki	Perhepoliittiset etuudet	Toimeentulotuki
1992		<ul style="list-style-type: none"> Opintotuen tasoa nostettiin 	<ul style="list-style-type: none"> Asumistuen perusomavastuuosuuksia nostettiin vähemmän kuin ansiotason nousu 	
1993	<ul style="list-style-type: none"> Kodinhuoltuen indeksitarkastus eli taso säilyi/parani 	<ul style="list-style-type: none"> Asumistuen kompensaaation heikkeneminen Etuusoikeuden rajaaminen aikuisopiskelijoilla ja keskiasteen opiskelijoilla 	<ul style="list-style-type: none"> Määräysperusteiden tiukentaminen 	
1994	<ul style="list-style-type: none"> Asumistuen ehtoja kiristettiin Kodinhuoltuen etuuksia pienennettiin 	<ul style="list-style-type: none"> Opintotuen kokonaisuudistus 	<ul style="list-style-type: none"> Lapsilisän kompensatiotason heikentäminen 	<ul style="list-style-type: none"> Lasten ja kotona asuvien nuorten kompensatiotason heikentäminen
1995	<ul style="list-style-type: none"> Asumistuen saantiehtoja kiristettiin Omapastuuta korotettiin 	<ul style="list-style-type: none"> Opintotuen leikkaus Asumilisän kompensatioasteen heikennys Aikuisopintorahaoikeuden ikärajan nosto 	<ul style="list-style-type: none"> Lapsilisien määrää pienennettiin Kodinhuoltuen määräytymisperusteita tarkastettiin 	
1996	<ul style="list-style-type: none"> Asumistuki etuuksien heikentäminen Kompensaatiotason laskeminen 		<ul style="list-style-type: none"> Kotihuoltuen perusosan pienentäminen 	<ul style="list-style-type: none"> Perusosan tarkistusten jäädyttäminen vuosina 1996-1998 Etuuksien ehtojen kiristäminen ja tason tiputtaminen esim. työstä kieltäytyneille
1997	<ul style="list-style-type: none"> Lieviä parannuksia kompensatioperusteisiin 	<ul style="list-style-type: none"> Täysimääräiseen tukeen oikeuttavan ikärajan alennus 19 vuoteen poissa kotoa asuvilla 	<ul style="list-style-type: none"> Kotihuoltuen järjestelmästä luopuminen ja korvaaminen ns. hoitotukijärjestelmällä 	

Lähde: **KOSONEN** (1997) ja **HAGFORS YM.** (2003).

Huom. Vuosina 1990 ja 1991 etuudet paranivat 1980-luvun tapaan. Vasta 1992 lähtien laman vaikutukset etuuksiin konkretisoituivat.

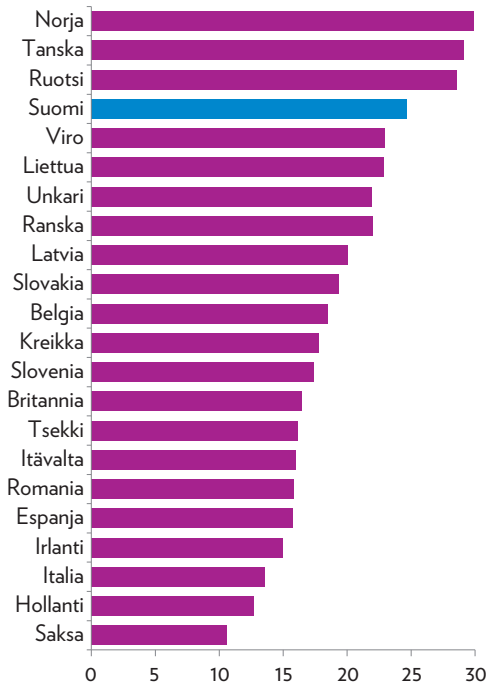
Taulukko L.3. Tutkimuksia julkisten kokonaismenojen vaikutuksesta taloudelliseen kasvuun.

Tutkimuksia julkisten kokonaismenojen vaikutuksesta taloudelliseen kasvuun on tehty valtava määrä. Teemaan liittyviä meta-analyyssejä ovat mm. **POOT** (2000), **NIJKAMP JA POOT** (2004), **AWAWORYI CHURCHILL, UGUR JA YEW** (2017) ja **AWAWORYI CHURCHILL JA YEW** (2017). **ATKINSON** (1999) on syvällisempi katsaus julkisen sektorin ja talouden toimintakyvyn väliseen suhteeseen sekä meta-analyyysiin liittyvistä ongelmista kyseisen kirjallisuuden näkökulmasta (ks. myös **SLEMROD** 1998).

Koko-/menoluokka	Keskeiset havainnot
Julkiset kokonaismenot (kokonaistulot)	<ul style="list-style-type: none"> • AWAWORYI CHURCHILL, UGUR JA YEW (2017): 87 tutkimuksen 799 estimaatin meta-analyyssissä negatiivinen yhteys julkisen sektorin koon ja talouskasvun välillä. Kehittyneissä maissa tulos voi heijasta endogeenisuusharhaa. • DEVARAJAN YM. (1996): 21 OECD-maan aineistossa kokonaismenoilla positiivinen vaikutus kasvuun periodilla 1970–1990, kun eri menojen painoarvot kokonaismenoissa huomioitu. • FÖLSTER JA HENREKSON (2001): 23 OECD-maan paneelaineistossa kokonaismenojen muutoksella negatiivinen vaikutus potentiaaliseen kasvuun periodilla 1970–1995. • TANNINEN (2007): 17 OECD-maan poikkileikkauksaineistossa ei-merkittävä negatiivinen vaikutus taloudelliseen kasvuun periodilla 1992–1997. • AFONSO JA FURCERI (2008, 2010): 15 EU-maan ja 14 muun OECD-maan aineistossa sekä julkisten menojen että verotulojen bkt-osuudella negatiivinen vaikutus kasvuun periodilla 1970–2004. Viitteitä relaation epälineaarisuudesta. • BUTKIEWICZ JA YANIKKAYA (2011): kehittyneiden maiden aineistolla julkisilla kokonaismenoilla negatiivinen mutta tilastollisesti ei-merkittävä vaikutus kasvuun periodilla 1990–2004; vaikutus tilastollisesti merkittävä tehokkaan julkisen sektorin omaavissa maissa. • AFONSO JA JALLES (2014): sekä kattavassa että OECD-maa-aineistossa julkisilla kokonaismenoilla negatiivinen vaikutus kasvuun periodilla 1970–2004.
Tulonsiirrot	<ul style="list-style-type: none"> • AWAWORYI CHURCHILL JA YEW (2017): 23 tutkimuksen 149 estimaatin meta-analyyssissä siirtomenot heikentävät talouskasvua kuitenkin niin, että tulokset herkkiä tarkasteltaville tulonsiirtomenoille. • LANDAU (1985): 16 OECD-maan aineistossa ei-merkittävä positiivinen vaikutus taloudelliseen kasvuun periodilla 1952–1976. • NORDSRÖM (1992): 14 OECD-maan aineistossa positiivinen vaikutus taloudelliseen kasvuun periodilla 1977–1989. • DE ÁVILA JA STRAUCH (2003): 15 EU-maan aineistossa julkisten tulonsiirtojen bkt-osuudella negatiivinen vaikutus kasvuun periodilla 1960–2001. • AFONSO JA FURCERI (2008, 2010): 15 EU-maan ja 14 muun OECD-maan aineistossa julkisten tulonsiirtojen bkt-osuudella positiivinen vaikutus kasvuun periodilla 1970–2004. Viitteitä relaation epälineaarisuudesta.

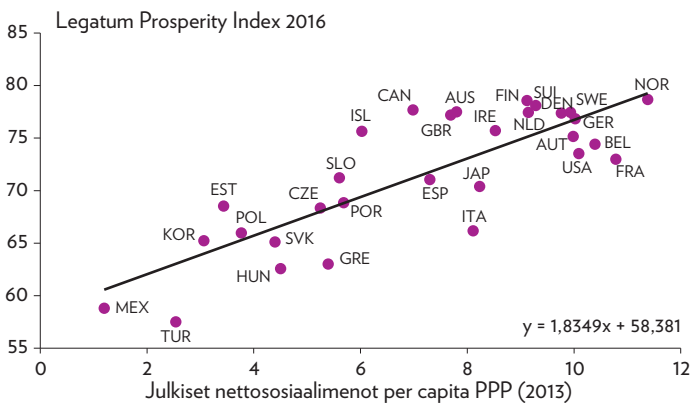
Koko-/menoluokka	Keskeiset havainnot
Kulutusmenot	<ul style="list-style-type: none"> • DEVARAJAN YM. (1996): 21 OECD-maan aineistossa negatiivinen vaikutus kasvuun periodilla 1970–1990. • BASSANINI YM. (2001): 21 OECD-maan aineistossa julkisten kulutusmenojen bkt-osuudella negatiivinen (positiivinen) vaikutus kasvuun (kun veromuuttajat kontrolloitu) periodilla 1971–1998. • DE ÁVILA JA STRAUCH (2003): 15 EU-maan aineistossa julkisten kulutusmenojen bkt-osuudella negatiivinen vaikutus kasvuun periodilla 1960–2001. • GARCIA-ESCRIBANO JA MEHREZ (2004): 18 OECD-maan aineistossa negatiivinen vaikutus periodilla 1970–2002. • ZHAN JA ZHANG (2004): ”vauraiden maiden” aineistossa julkinen kulutus vähentää talouskasvua periodilla 1970–1989. • AFONSO JA FURCERI (2008, 2010): 15 EU-maan ja 14 muun OECD-maan aineistossa julkisten kulutusmenojen bkt-osuudella negatiivinen vaikutus kasvuun periodilla 1970–2004. Viitteitä relaation epälineaarisuudesta.
Sosiaalimenot	<ul style="list-style-type: none"> • KORPI (1985): 17 OECD-maan aineistossa negatiivinen vaikutus taloudelliseen kasvuun periodilla 1950–1973. • WEEDE (1986): 19 OECD-maan aineistossa negatiivinen vaikutus taloudelliseen kasvuun yhdistetyllä aikasarja- ja poikkileikkausaineistolla periodilla 1960–1982. • MCCALLUM JA BLAIS (1987): 17 OECD-maan aineistossa positiivinen vaikutus taloudelliseen kasvuun yhdistetyllä aikasarja- ja poikkileikkausaineistolla periodilla 1960–1979 ja epälineaarinen vaikutus (kyttyräkäyrä) periodilla 1960–1983. • WEEDE (1991): 19 OECD-maan aineistossa positiivinen vaikutus tuottavuuden kasvuun periodilla 1960–1985. Viitteitä relaation epälineaarisuudesta (kyttyräkäyrä). • PERSSON JA TABELLINI (1994): 13 OECD-maan aineistossa merkitsevä positiivinen vaikutus bkt:n kasvuun OECD-maissa periodilla 1960–1985. • HANSSON JA HENREKSON (1994): 14 OECD-maan aineistossa ei merkitsevää positiivista vaikutusta periodilla 1970–1987. • CASHIN (1994): 23 OECD-maan aineistossa positiivinen vaikutus 5-vuotispaneliaineistossa periodilla 1975–1988. • ARJONA YM. (2001): 21 OECD-maan aineistossa sekä sosiaalimenoilla että sosiaalimenoilla pl. terveysmenot on negatiivinen (pitkän aikavälin) vaikutus kasvuun periodilla 1970–1998. • ZHAN JA ZHANG (2004): ”vauraiden maiden” aineistossa sisäinen sosiaaliturva lisää talouskasvua periodilla 1970–1989. • AFONSO JA JALLES (2014): OECD-maa-aineistossa julkisilla sosiaaliturvamenoilla negatiivinen vaikutus kasvuun periodilla 1970–2004.

Kuvio L.1. Julkisen sektorin osuus työllististä vuonna 2015, prosenttia.

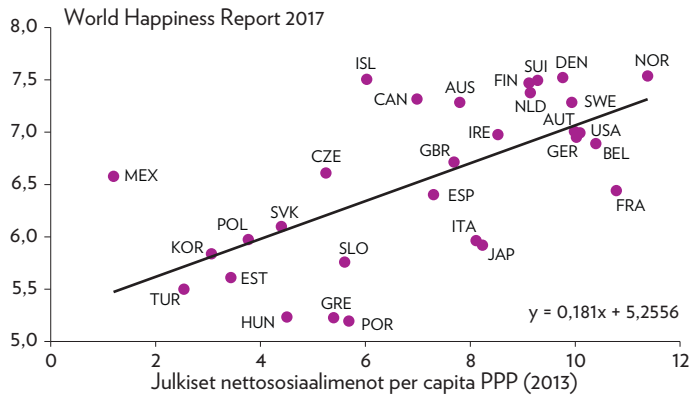
Lähde: EUROSTATINTILASTOTIETOKANTA.

Kuvio L.2. Julkiset nettososiaalimenot per capita vs. Legatum Prosperity Index.

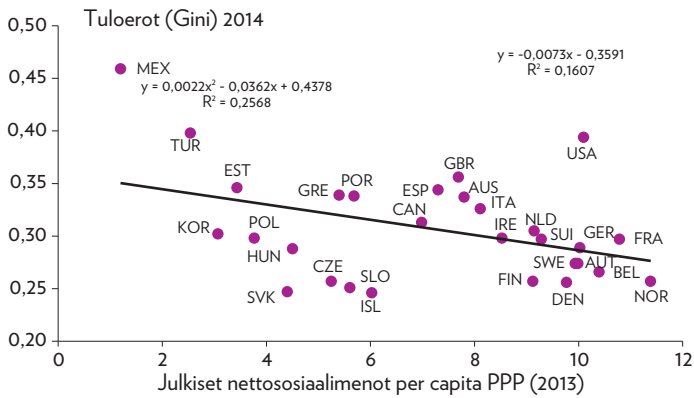
Lähde: IMF.

Kuvio L.3. Julkiset nettososiaalimenot per capita vs. World Happiness Report.

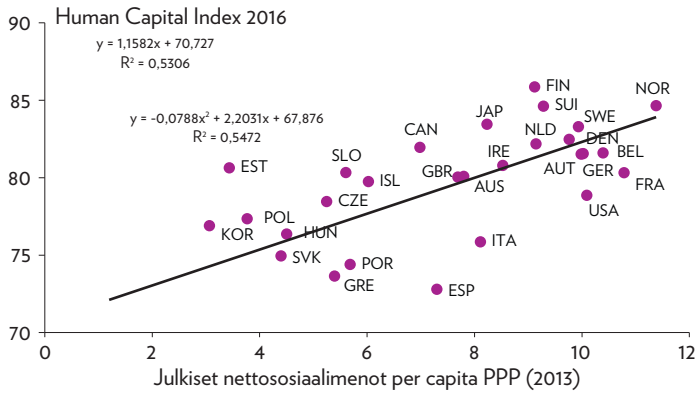
Lähde: IMF.

Kuvio L.4. Julkiset nettososiaalimenot per capita vs. tuloerot (Gini).

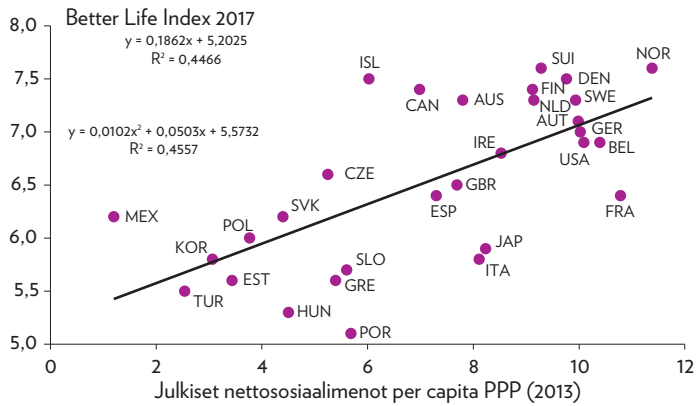
Lähde: IMF, OECD.

Kuvio L.5. Julkiset nettososaalimenot per capita vs. Human Capital Index.

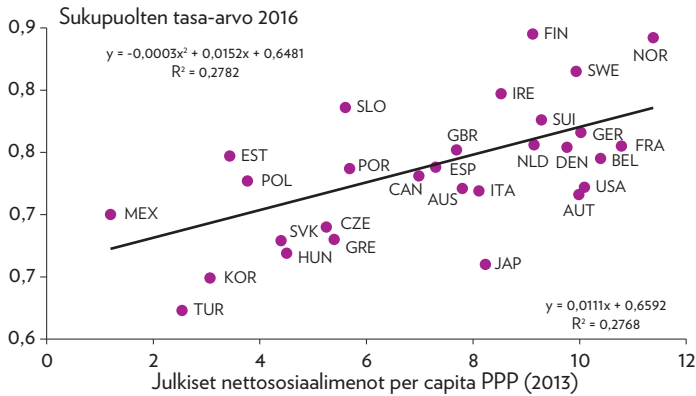
Lähde: IMF.

Kuvio L.6. Julkiset nettososaalimenot per capita vs. Better Life Index.

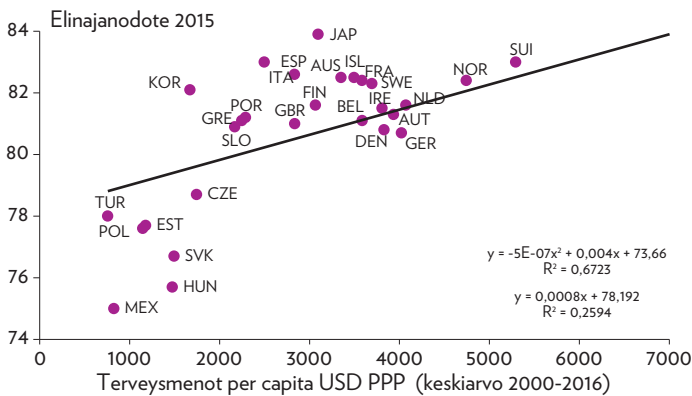
Lähde: IMF.

Kuvio L.7. Julkiset nettososiaalimenot per capita vs. sukupuolten tasa-arvo.

Lähde: IMF.

Kuvio L.8. Terveysmenot per capita vs. elinajanodote.

Lähde: IMF.

Kirjallisuus

AFONSO, A. & FURCERI, D. (2008), Government Size, Composition, Volatility and Economic Growth, European Central Bank, Working Paper 849.

AFONSO, A. & FURCERI, D. (2010), Government Size, Composition, Volatility and Economic Growth, European Journal of Political Economy, 26, 517–532.

- AFONSO, A. & JALLES, J.T.** (2014), Fiscal Composition and Long-Term Growth, *Applied Economics*, 46, 349–358.
- ARJONA, R. & LADAIQUE M. & PERSSON, M.** (2001), Growth, Inequality and Social Protection, OECD, Labour Market and Social Policy Occasional Papers 51.
- ATKINSON, A.B.** (1999), *The Economic Consequences of Rolling Back the Welfare State*, Cambridge, MA: MIT Press.
- ATKINSON, A.B.** (2001), The Strange Disappearance of Welfare Economics, *Kyklos*, 54, 193–206.
- AWAWORYI CHURCHILL, S. & UGUR, M. & YEW, S.L.** (2017), Does Government Size Affect Per-Capita Income Growth? A Hierarchical Meta-Regression Analysis, *Economic Record*, 93, 147–171.
- AWAWORYI CHURCHILL, S. & YEW, S.L.** (2017), Are Government Transfers Harmful to Economic to Economic Growth? *Economic Modelling*, 64, 270–287.
- BASSANINI, A. & SCARPETTA S. & HEMMINGS, P.** (2001), Economic Growth: the Role of Policies and Institutions. Panel Data Evidence from OECD countries, OECD Economics Department Working Papers 283.
- BLEANEY, M. & GEMMEL, N. & KNELLER, R.** (2001), Testing the Endogenous Growth Model: Public Expenditure, Taxation, and Growth Over the Long Run, *Canadian Journal of Economics*, 34, 36–57.
- BUTKIEWICZ, J. & YANIKKAYA, H.** (2011), Institutions and the Impact of Government Spending on Growth, *Journal of Applied Economics*, 14, 319–341.
- CASHIN, P.** (1994), Government Spending, Taxes and Economic Growth, *International Monetary Fund Working Paper WP/94/92*.
- DE ÀVILA, D.R. & STRAUCH, R.** (2003), Public Finances and Long-term Growth in Europe – Evidence from Panel Data Analysis, *European Central Bank Working Paper* 246.
- DE LA FUENTE, A.** (2006), Koulutus ja talouskasvu: lyhyt katsaus tutkimustuloksiin ja joihinkin politiikkaohjeisiin, teoksessa *Globalisaation haasteet Euroopalle*. Talousneuvoston sihteeristön globalisaatioselvitys – Osa 1, Valtioneuvoston kansalian julkaisusarja 16/2006.
- DEVARAJAN, S. & SWAROOP, V. & ZOU, H.-Z.** (1996), The Composition of Public Expenditure and Economic Growth, *Journal of Monetary Economics*, 37, 313–344.
- FÖLSTER, S. & HENREKSON, M.** (2001), Growth Effects of Government Expenditure and Taxation in Rich Countries, *European Economic Review*, 45, 1501–1520.
- HAGFORS, R. & HELLSTEN, K. & ILMAKUNNAS, S. & UUSITALO, H.** (2003), Eläkeläisten toimeentulo 1990-luvulla, ETK:n Tutkimuksia 2003:1.

- HANSSON, P. & HENREKSON, M.** (1994), A New Framework for Testing the Effect of Government Spending on Growth and Productivity, *Public Choice*, 81, 381–401.
- KORPI, W.** (1985), Economic Growth and the Welfare System: Leaky Bucket or Irrigation System, *European Sociological Review*, 1, 97–118.
- KOSONEN, V.** (1997), Lama ja sosiaaliturvan muutokset 1990-luvulla, teoksessa Heikkilä, M. & Uusitalo, H. (toim.) (1997), Leikkausten hinta. Tutkimuksia sosiaaliturvan leikkauksista ja niiden vaikutuksista 1990-luvun Suomessa, *Stakes, Raportteja* 208.
- LANDAU, D.** (1985), Government Expenditure and Economic Growth in the Developed Countries: 1952–76, *Public Choice*, 47, 459–477.
- LUNDBORG, M. & SQUIRE, L.** (2003), The Simultaneous Evolution of Growth and Inequality, *Economic Journal*, 113, 326–344.
- MCCALLUM, J. & BLAIS, A.** (1988), Government, Special Interest Groups, and Economic Growth, *Public Choice*, 54, 3–18.
- NIJKAMP, P. & POOT, J.** (2004), Meta-analysis of the Effect of Fiscal Policies on Long-run Growth, *European Journal of Political Economy*, 20, 91–124.
- NORDSTRÖM** (1992), *Studies in Trade Policy and Economic Growth*, Monograph No. 30, Stockholm: Institute for International Economic Studies.
- PERSSON, T. & TABELLINI, G.** (1994), Is Inequality Harmful for Growth? *American Economic Review*, 84, 600–621.
- POOT, J.** (2000), A Synthesis of Empirical Research on the Impact of Government on Long-Run Growth, *Growth and Change*, 31, 516–546.
- SLEMROD, J.** (1995), What Do Cross-country Regressions Teach about Government Involvement, Prosperity, and Economic Growth?, *Brookings Papers on Economic Activity*, 1995:2, 373–431.
- TANNINEN, H.** (2007), Vaalit, uudelleenjako ja taloudellinen kasvu, *Kansantaloudellinen aikakauskirja*, 103: 44–57.
- WEEDE, E.** (1986), Sectoral Reallocation, Distributional Coalitions and the Welfare State as Determinants of Economic Growth Rates in Industrialised Democracies, *European Journal of Political Research*, 14, 501–519.
- ZHAN, J. & ZHANG, J.** (2004), How Does Social Security Affect Economic Growth? Evidence from Cross-Country Data, *Journal of Population Economics*, 17, 473–500.